

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15027216	IES Fernando Esquíó	Neda	2024/2025

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	1º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	22
4.2. Materiais e recursos didácticos	23
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	24
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	24
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	25
6. Medidas de atención á diversidade	25
7.1. Concreción dos elementos transversais	27
7.2. Actividades complementarias	29
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	30
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	31
9. Outros apartados	32

1. Introducción

A Xeografía e a Historia posúen un valor formativo fundamental para acadar unha educación integral baseada tanto na adquisición de coñecemento coma no desenvolvemento do espírito crítico, da capacidade de razoar e no fomento de valores humanos e sociais, a fin de contribuír á formación dos alumnos e alumnas como cidadáns, dotados de coñecementos, de cultura e de ferramentas para comprender a realidade social pasada, presente e a dos anos e décadas vindeiros.

O marco legal ao amparo do que se desenvolve esta programación son a Lei Orgánica de Educación 2/2006 e a Lei Orgánica 3/2020, de 29 de decembro que a modifica, así como o Decreto 156/2022 do 15 de setembro, polo que se establece a ordenación e o currículo da educación secundaria obligatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

O IES Fernando Esquíu sitúase no concello de Neda, na comarca de Ferrolterra. A maioría do alumnado procede deste municipio, aínda que tamén recibe algúns alumnos dos veciños concellos de Narón e San Sadurniño. Hai bastante heteroxeneidade en canto á extracción socioeconómica do alumnado, aínda que a maioría procede dun contexto sociocultural medio ou medio-baixo, o que redundará na existencia de varios alumnos pouco motivados cara o estudo e que contan con pouca axuda exterior a nivel académico. Tamén hai varios alumnos con escasa dotación de TIC's e dificultades para o acceso a internet.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos cales se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas a que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural en que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e da inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e coa contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, das súas institucións e doutras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Prehistoria	Nesta UD traballaremos en torno ás tres etapas da Prehistoria (Paleolítico, Neolítico e Idade dos Metais) e reflexionaremos acerca da evolución humana, tanto biolóxica como cultural.	12	12	X		
2	As primeiras civilizacións: Mesopotamia	Ao longo das sesións da UD 2, descubriremos como xurdiu a primeira civilización, Mesopotamia, e estudaremos as súas dimensións social, económica, cultural e política.	12	12	X		
3	As primeiras civilizacións: Exipto	A UD 3 está dedicada á civilización exipcia, da que estudaremos as súas dimensións social, económica, cultural e política.	12	13	X		
4	A Antiga Grecia	Cruzando o Mediterráneo, chegamos na UD 3 a Grecia, berce da cultura occidental. Reflexionaremos, partindo do seu estudo, sobre trazos da sociedade actual que son herdanza desta civilización antiga.	12	13		X	
5	A Roma clásica	De Grecia a Roma, nesta unidade afondamos nos nosos coñecementos sobre a Antiga Roma: a súa sociedade, economía, política interna e externa e na súa cultura. Analizaremos tamén o impacto posterior desta civilización, especialmente no caso da península Ibérica e Galicia.	12	13		X	
6	A Terra	Esta unidade abordará conceptos e saberes básicos de cartografía e localización xeográfica.	10	10		X	X
7	O relevo	Nesta UD estudaremos os distintos tipos de relevo presentes no noso planeta: relevo continental, costeiro e oceánico.	10	10			X
8	Rexións bioclimáticas	Esta UD céntrase no estudo das diferentes rexións bioclimáticas do planeta.	10	10			X
9	Problemas medioambientais	Ao longo das sesións da UD desenvolverase un proxecto colaborativo co que se traballarán os principais problemas medioambientais actuais.	10	12			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Prehistoria	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato sobre algún proceso relevante na Prehistoria amosando certo criterio para discriminar a información máis relevante.	PE	60
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Utilizar adecuadamente termos, conceptos básico e principais acontecementos da Prehistoria, a través de intervencións orais ou textos escritos.		
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e da Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Argumentar sobre trazos básicos da Prehistoria analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato sobre algún proceso relevante na Prehistoria amosando certo criterio para discriminar a información máis relevante.	TI	40
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Identificar os mecanismos básicos que regularon a convivencia e a vida en común na Prehistoria.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Poñer en valor o patrimonio artístico e cultural prehistórico como fundamento da identidade colectiva humana.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo. - Análise interdisciplinar da orixe do ser humano e do nacemento da sociedade. Grandes migracións humanas e o nacemento das primeiras culturas. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e na Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininas na historia. A resistencia á opresión. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
2	As primeiras civilizacións: Mesopotamia	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e da Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Contrasta e argumenta sobre a civilización Mesopotámica, valéndose de fontes escritas.	PE	40
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Identifica, interpreta e analiza as principais características da organización social, política e económica de Mesopotamia		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Sitúa o nacemento da civilización Mesopotámica e situaa no espazo.		
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Utiliza os termos, conceptos e acontecementos da xeografía e historia e outras disciplinas sociais en textos escritos de xeito adecuado e creativo	TI	60
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora esquemas, táboas informativas e outros formatos de maneira ordenada e condensando a información máis básica		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Identifica nun mapa as dúas principais rexións de Mesopotamia.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construindo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	É capaz de identificar achegas da civilización Mesopotámica na cultura occidental.		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Valora positivamente a diversidade cultural e rexeita actitudes discriminatorias		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Valora as aportacións artístico-culturais de Mesopotamia e comprende a necesidade das súa protección.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e na Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininas na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
3	As primeiras civilizacións: Exipto	13

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Utiliza os termos propios da historia axeitadamente na produción de textos escritos, intervencións orais e outros produtos	PE	50
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e da Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Contrasta e argumenta sobre temas e acontecementos do antigo Exipto		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Sitúa no tempo e no espazo a civilización exipcia identificando as súas diferentes fases e características principais.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Valora o valor do patrimonio artístico-cultural exipcio e comprende a necesidade da súa conservación.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Realiza esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato a partir da información relativa a procesos do pasado	TI	50
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual		
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Identifica, interpreta e analiza os mecanismos de convivencia do Antigo Exipto sinalando a súa organización política, social, económica e relixiosa.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construindo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Recoñece as achegas producidas polo Antigo Exipto á civilización Universal		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Valora a diversidade social e cultural rexeitando actitudes xenófobas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e na Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininas na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respeto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
4	A Antiga Grecia	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Utiliza axeitadamente os termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras ciencias sociais na produción de textos escritos.	PE	26
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Identifica, interpreta e analiza os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común en Grecia, sinalando os seus principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa,		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Sitúa o nacemento e desenvolvemento da civilización Grega situándoa no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.		
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Adquire e contrúe coñecemento relevante do mundo grego clásico a través dun traballo de investigación.	TI	74
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos a que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos obxectivos de desenvolvemento sustentable.	Identifica os principais retos cos que se enfrontou a civilización grega.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta os contidos desta unidade na forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura de información.		
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e da Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Contrasta e argumenta sobre temas da Antiga Grecia localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		
CA2.3 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Argumenta de forma crítica sobre problemas de actualidade a través do coñecemento do Mundo Grego Clásico.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Representa axeitadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construíndo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Relaciona a Civilización Grega coas diversas identidades colectivas que se foron construíndo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptou e as súas achegas á cultura humana universal.		
CA3.2 - Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.	Elabora xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.		
CA3.4 - Mostrar actitudes pacíficas e respectuosas e asumir as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.	Mostra actitudes pacíficas e respectuosas e asume as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Valora a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.		
CA3.6 - Argumentar e intervir sobre a igualdade real de homes e mulleres actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razón de xénero.	Argumenta e intervéen sobre a igualdade real de homes e mulleres actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razón de xénero.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Valora o patrimonio artístico, histórico e cultural da Antigüidade Grega, como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Obxectivos de desenvolvemento sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.

Contidos

- As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo.
- Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización.
- Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras.
- Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e na Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino svevo.
- As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininas na historia. A resistencia á opresión.
- A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder.
- As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea.
- O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade.
- Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural.
- España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas.
- Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial.
- Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.
- Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas.
- Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.
- Seguridade viaria e mobilidade segura, saudable e sustentable. O espazo público.

UD	Título da UD	Duración
5	A Roma clásica	13

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Incorpora e utiliza adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	PE	22
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Sitúa o nacemento e desenvolvemento da civilización romana e situándoa no espazo e no tempo, integrando os seus elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos, explicando a súa influencia na realidade multicultural actual e identificando as súas achegas á cultura universal.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Valora o patrimonio artístico, histórico e cultural romano como elemento constructor da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.		
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Adquire e constrúe coñecemento relevante da Roma clásica, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	TI	78
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos a que se afrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos obxectivos de desenvolvemento sustentable.	Identifica os principais problemas, retos e desafíos aos que se afrontou a humanidade na Antiga Roma, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.		
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e da Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Contrasta e argumenta sobre temas e acontecementos Roma, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Argumenta de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecemento da civilización romana, contrastando e valorando fontes diversas.		
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época antiga, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identifica e interpreta o papel de España e Galiza na realidade do mundo romano, valorando o que supuxo para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Representa adecuadamente información sobre o mundo romano a partir de representacións gráficas, cartográficas e visuais.		
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Identifica, interpreta e analiza os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común en Roma, sinalando os seu principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construindo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Pon en relación a cultura romana coas culturas galega e española (e a cultura occidental en xeral), reflexionando sobre o seu significado e as achegas que aportou á cultura humana universal.		
CA3.2 - Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.	Elabora xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.		
CA3.4 - Mostrar actitudes pacíficas e respectuosas e asumir as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.	Mostra actitudes pacíficas e respectuosas asumindo as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Valora a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.		
CA3.6 - Argumentar e intervir sobre a igualdade real de homes e mulleres actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razón de xénero.	Argumenta e intervéen sobre a igualdade real de homes e mulleres actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razón de xénero.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Obxectivos de desenvolvemento sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e na Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininas na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural. - Seguridade viaria e mobilidade segura, saudable e sustentable. O espazo público.

UD	Título da UD	Duración
6	A Terra	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Incorpora e utiliza adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos.	PE	60
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Representa adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta conceptos básicos de cartografía e localización xeográfica en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información.	TI	40
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.

UD	Título da UD	Duración
7	O relevo	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Incorpora e utiliza adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	PE	40
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Representa adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta contidos sobre o relevo en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información.		
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Interpreta a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	TI	60
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que afectan a sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles	Identifica, valora e mostra interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
8	Rexións bioclimáticas	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Incorpora e utiliza adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	PE	30
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Representa adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta información sobre as rexións bioclimáticas en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información.	TI	70
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Interpreta a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que afectan a sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles	Identifica, valora e mostra interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.		
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Argumenta a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.8 - Relacionar os cambios nos estilos de vida tradicional e contrastalos cos que son saudables e sustentables na contorna, a través de comportamentos respectuosos coa propia saúde, coa dos demais e cos outros seres vivos, tomando conciencia da importancia de promover o propio desenvolvemento persoal.	Relaciona os cambios nos estilos de vida tradicional e contrastalos cos que son saudables e sustentables na contorna, a través de comportamentos respectuosos coa propia saúde, coa dos demais e cos outros seres vivos, tomando conciencia da importancia de promover o propio desenvolvemento persoal.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Biodiversidade. Dinámicas e ameazas dos ecosistemas planetarios. Formas e procesos de modificación da superficie terrestre. A influencia humana na alteración dos ecosistemas no pasado e na actualidade. Conservación e mellora da contorna local e global. Riqueza e valor patrimonial de España e Galicia. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
9	Problemas medioambientais	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que afectan a sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Mostra interese polos principais problemas medioambientais da sociedade.		
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Utiliza adecuadamente termos e conceptos básicos relacionados coa xeografía a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos.	TI	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Elabora produtos que reflecten a comprensión dos principais fenómenos e problemas abordados.		
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos a que se afrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos obxectivos de desenvolvemento sustentable.	Identifica os principais problemas e retos a resolver arredor dalgúns dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.		
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e do recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os obxectivos de desenvolvemento sustentable.	Contribúe a un mundo máis seguro, solidario e sustentable a través da análise dos principais problemas medioambientais do presente e coñece algúns dos compromisos internacionais do noso país en favor da sustentabilidade e os ODS.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora, expresa e presenta contidos en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato a partir de información relativa a un problema medioambiental.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que afectan a sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles	Identifica e mostra interese polo menos por un dos principais problemas medioambientais actuais que afectan á sociedade.		
CA3.2 - Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.	Respecta as opinións dos e das demais e elabora xuízos propios sobre algún dos retos medioambientais actuais.		
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Argumenta a necesidade de accións de protección e conservación do medioambiente que reflectan compromisos en favor da sustentabilidade.		
CA3.8 - Relacionar os cambios nos estilos de vida tradicional e contrastalos cos que son saudables e sustentables na contorna, a través de comportamentos respectuosos coa propia saúde, coa dos demais e cos outros seres vivos, tomando conciencia da importancia de promover o propio desenvolvemento persoal.	Identificar estilos de vida saudables e sustentables na contorna.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX).
- Emerxencia climática: elementos e factores que condicionan o clima e o impacto das actividades humanas. Métodos de recollida de datos meteorolóxicos e interpretación de gráficos. Riscos e catástrofes climáticas no presente, no pasado e no futuro. Vulnerabilidade, prevención e resiliencia da poboación ante as catástrofes naturais e os efectos do cambio climático.
- Biodiversidade. Dinámicas e ameazas dos ecosistemas planetarios. Formas e procesos de modificación da superficie terrestre. A influencia humana na alteración dos ecosistemas no pasado e na actualidade. Conservación e mellora da contorna local e global. Riqueza e valor patrimonial de España e Galicia.
- Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información.
- Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das ciencias sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais.
- Obxectivos de desenvolvemento sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios.
- Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.
- Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.
- Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Á hora de optar por unha ou outra metodoloxía didáctica das varias que se poden aplicar na ensinanza-aprendizaxe da Xeografía e da Historia, optamos por aquela que combina a construción do coñecemento do alumnado sobre unha base dobre: a exposición oral significativa por parte do profesorado na aula, dirixindo e organizando o traballo e a selección dos aspectos a traballar, e o traballo con fontes documentais por parte do alumnado. É dicir, trátase dun modelo integrador en que se combina a aprendizaxe por recepción e por descubrimento.

Asumimos os principios da aprendizaxe significativa, e por iso procuraremos partir dos coñecementos previos dos alumnos e ter en conta os seus esquemas mentais para que as actividades de ensino-aprendizaxe que propoñamos sexan adecuadas á súa estrutura mental. Tentaremos prestar unha especial atención a que o alumno lle atope sentido ao traballo que está a facer proporcionándolle sempre estímulos positivos, utilizando distintas estratexias de aprendizaxe que favorezan un ensino activo, non tanto no sentido de actividade manipulativa, senón especialmente de actividade mental.

A información ou exposición, sempre que sexa significativa, facilita ao alumnado a captación e comprensión das redes conceptuais básicas propias da Xeografía e da Historia. A significatividade vén dada por varios elementos que van desde a organización da información e de modo lóxico e de doada captación e comprensión por parte do alumnado ata a propia significatividade potencial do material seleccionado e que permita establecer nexos entre a nova información e a que cada alumno xa posúe e facilitando así a reconstrución persoal dos acontecementos históricos.

Procuraremos evitar situacións reiteradas de aprendizaxe memorístico-receptivo, buscando sempre que o alumno poida ir construíndo progresivamente os seus coñecementos a base de actividades que o poñan en disposición de acceder a novos coñecementos por descubrimento guiado ou autónomo e que, nun momento final, permita a memorización comprensiva.

En definitiva, a metodoloxía proposta non responde a un modelo puro, senón máis ben ecléctico, en que ten unha carga importante a aprendizaxe significativa de reconstrución do acontecer histórico por parte do alumnado, pero no que non se elimina nin a explicación escrita nin oral por parte do profesor, especialmente na introdución das

unidades temáticas, na orientación permanente do traballo do alumnado e na elaboración de conclusións. Para poder levar a cabo o anteriormente exposto, será precisa unha actualización metodolóxica que favoreza a innovación na aula e o desenvolvemento de metodoloxías activas e participativas, para o que será preciso:

- Favorecer a transformación da información en coñecemento, a través da selección e interpretación de contidos procedentes de diversas fontes, propiciando a elaboración de explicacións históricas rigorosas e coherentes.
- Producir e interpretar informacións sobre aspectos cuantitativos e espaciais.
- Promover a participación do alumnado en debates sobre temas seleccionados en función da súa potencialidade crítica para a comprensión de problemas socialmente relevantes, utilizando as normas do intercambio comunicativo.
- Elaboración de traballos de investigación no contorno sobre algún momento destacado da historia antiga, establecendo conexións cos marcos galego, español e europeo.
- Utilizar técnicas básicas de indagación e explicación histórica, para entender a provisionalidade de todo coñecemento, e ensinar a pensar historicamente.
- Utilizar actividades de carácter interdisciplinario a través do traballo en grupo e da colaboración na resolución de problemas.
- Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) como instrumentos que reforzan a comunicación interpersoal e o traballo cooperativo, así como a relación con contornas físicas e sociais máis amplas, ademais de practicar o manexo crítico e selectivo da información que proporcionan.
- A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as TIC, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaránse ao longo das unidades.
- Evitaranse os comportamentos, actitudes e contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón de xénero, orientación sexual ou identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación

Durante o presente curso utilizaranse como base en cada curso os seguintes materiais curriculares:

Libro de texto: 1º de ESO: Xeografía e Historia 1º ESO. Editorial OBRADOIRO Santillana (2022).

Tamén se facilitará ao alumnado para o estudo da materia as fotocopias ou materiais da docente que se consideren necesarias nos diferentes niveis académicos.

Ademais dos materiais curriculares citados, o Departamento dispón doutros recursos utilizados habitualmente na aula ou noutros espazos axeitados. A modo de inventario podemos citar:

- Atlas xeográficos e históricos: Practicamente tódolos alumnos dispoñen dun atlas xeográfico e é intención do seminario poder dotar a todas aulas de alomenos dun exemplar de atlas histórico e xeográfico, aínda que polo de agora, dadas as dispoñibilidades presupostarias, é tarefa imposible.
- Dicionarios xeográficos, históricos e térmicos artísticos.
- Obras literarias: Especialmente unha selección de novelas históricas utilizadas como elemento motivador e potenciador da lectura.
- Bibliografía: Aínda moi escasa pero que se centra en obras asequibles ós alumnos e algunhas, moi poucas, específicas para o Profesorado.
- Mapas murais xeográficos e históricos.

- Mapas topográficos: Folla de Neda a escala 1:25.000.
- Vídeos didácticos.
- Obras cinematográficas relacionadas cos contidos das unidades.

Ademais dos recursos citados, contamos cunha Biblioteca no Centro que vai medrando pouco a pouco e permite ós alumnos consultar no propio local ou levar en préstamo bibliografía axeitada ás súas necesidades. Cando non se dispón dos fondos necesarios, a biblioteca municipal é relativamente ampla e está moi ben organizada; préstase sempre a colaborar co Centro adquirindo incluso aquelas obras que poida recomendar o Claustro do Centro. Contamos tamén no Centro con dúas aulas de informática, con ordenadores na biblioteca e nalgúas aulas que poden ser utilizados para obter información e para traballar exercicios interactivos co alumnado.

Empregaranse habitualmente recursos informáticos, tanto na aula (proxector e ordenador da aula, ordenadores do Proxecto Abalar, ordenadores da aula de informática) como desde a casa (principalmente a Aula Virtual como ferramenta principal para organizar o traballo telemático).

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Durante os primeiros días do curso, o profesorado de cada grupo realizará unha avaliación inicial para coñecer o nivel de partida de cada alumno. Para iso realizarase unha proba diagnóstica nas primeiras sesións que permita comprobar o grao de adquisición dos coñecementos e competencias do curso ou cursos anteriores. Esta proba terá unicamente carácter orientativo, e non será tida en conta para o cálculo da cualificación das avaliacións parciais ou ordinaria.

Para a realización da avaliación inicial tamén se terá en conta o desempeño do alumnado durante as primeiras clases do curso, así como os informes que poidan constar deles da etapa de primaria ou curso anterior.

No caso de detectarse carencias relevantes que poidan lastrar a aprendizaxe dalgún alumno durante o presente curso, o profesor valorará a opción de aplicar as medidas de reforzo que estime oportunas, para o que poderá contar co asesoramento do Departamento didáctico e do Departamento de Orientación.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	12	12	12	12	12	10	10	10	10	100
Proba escrita	60	40	50	26	22	60	40	30	0	37
Táboa de indicadores	40	60	50	74	78	40	60	70	100	63

Criterios de cualificación:

A cualificación do alumnado obterase mediante unha síntese das notas obtidas das probas escritas, das actividades realizadas na aula e do seu traballo e participación diaria. Estas parten da observación e análise de todos os instrumentos de avaliación, entendéndose como superada a materia sempre que se alcance un cinco.

A cualificación calcularase do seguinte xeito:

- 70% da nota: probas escritas das unidades didácticas. Haberá polo menos dúas probas por avaliación. Estas constarán de entre 4 e 7 preguntas. Para obter a cualificación farase unha media aritmética de todas as probas realizadas na avaliación.

- 20% da nota: A elaboración de mapas na libreta.

- 10% da nota: traballos e proxectos avaliábeis realizados na aula. Combinaranse traballos individuais con traballos ou proxectos grupais. Os traballos e proxectos entregados fóra de prazo non serán avaliados e tidos en conta na cualificación.

En caso de terse que adoptar unha modalidade de ensino non presencial que imposibilite a realización de probas escritas na aula, estas serán substituídas por probas telemáticas (escritas, orais ou a través de plataformas informáticas) e/ou por traballos de síntese ou investigación.

No caso de que algún/a alumno/a non puidera asistir ao instituto na data de realización dun exame ou calquera outra actividade de avaliación por atoparse enfermo/a (sempre que aporte a correspondente xustificación documental) adiarase dita proba de avaliación ata a súa reincorporación; de non ser posible ou de ser considerado polo/a profesor/a como máis recomendable en función da situación concreta, poderá ser substituída por outra ferramenta de avaliación que se poida desenvolver de xeito telemático (proba escrita, traballo, proba oral a través de medios telemáticos, etc.).

Se algún alumno ou alumna é descuberta copiando, a cualificación da proba será un 0. Se o feito se produce nunha proba de recuperación, esta considerarase igualmente non superada cunha cualificación de 0.

A cualificación da avaliación final obterase da media aritmética das tres avaliacións.

Criterios de recuperación:

O alumnado terá a posibilidade de recuperar as partes da materia non superadas en cada avaliación, con probas de recuperación que terán a mesma estrutura cos exames realizados ao longo das unidades. Considerarase recuperada a avaliación se nesta proba se obtén un 5 ou máis.

No caso de non ter superada algunha ou varias das avaliacións ao remate do curso, o alumnado deberá realizar unha proba escrita no mes de xuño sobre as partes da materia non superadas, co obxectivo de que poida recuperalas. Esta proba podería substituírse total ou parcialmente por actividades de recuperación. Considerarase superada a materia na avaliación final se na cualificación desta proba escrita e/ou das actividades de recuperación se obtén como mínimo un 5.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Non procede.

6. Medidas de atención á diversidade

A atención á diversidade enténdese como o conxunto de actuacións educativas dirixidas a dar resposta ás diferentes capacidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, situacións sociais, culturais, lingüísticas e de saúde do alumnado. Estas medidas oriéntanse a alcanzar os obxectivos e as competencias establecidas para a ESO e réxense polos principios de calidade, equidade e igualdade de oportunidades, normalización, integración e inclusión escolar, igualdade entre mulleres e homes, non-discriminación, flexibilidade, accesibilidade e deseño universal, e cooperación da comunidade educativa.

A avaliación inicial constituirá o primeiro paso para coñecer a situación de partida do alumnado co obxectivo de identificar os casos dos alumnos/as con necesidades específicas de apoio educativo que requiran unha atención personalizada. Ditos casos serán contrastados co Departamento de Orientación e a súa problemática posta en común co conxunto do equipo docente.

Durante o presente curso temos que ter en conta, entre outros casos con dificultades de aprendizaxe, os seguintes:

- Alumnado con dislexia ou Trastorno Específico da Linguaxe.

- Alumnado con TDAH.
- Alumno repetidor, así como varios alumnos/as moi desmotivados/as cara á materia
- Alumnado que presenta dificultades de aprendizaxe e comprensión.

Actuacións na aula co alumnado con TDAH:

- Mellorar o seu autoconcepto e autoestima a través da conexión con este alumnado, centrándonos nos seus intereses, xerando actividades onde aprender facendo.
- Poñer en marcha estratexias para entrenar as funcións executivas: memoria, inhibición da información irrelevante que lle interfere e atención.
- Mellorar a comprensión:
 - o Uso de materiais multisensoriais.
 - o Fragmentación de tarefas.
 - o Identificar palabras con información relevante.
 - o Ler con eles o que deben facer para asegurarnos de que entenden o exercicio.
 - o Exames secuenciados.
 - o Ampliar o tempo de exame ou rebaixar contido.
 - o Dosificar deberes.
 - o Realizar máis tarefas orais.
 - o Non copiar enunciados.
 - o Presentar tarefas onde teña que relacionar ideas.
 - o Presentar tarefas onde teña que cumprimentar espazos.
 - o Plantear diferentes niveis de dificultade para tarefas planteadas a toda a clase.
 - o Ter presente que o traballo de aula deberá ser moi estruturado e predecible.
- Uso da axenda para planificar e organizar o seu traballo.

Actuacións na aula co alumnado con TEL, dislexia, disortografía ou dificultades na lectoescritura:

- Mellorar o seu autoconcepto.
- Poñer en marcha estratexias metodolóxicas que permitan que progrese na súa aprendizaxe:
 - o Uso do ordenador.
 - o Non copiar enunciados.
 - o Coordinación entre profesorado para reducir a cantidade de exercicios da mesma temática.
 - o Evitar a corrección sistemática de todas as faltas de ortografía na súa escritura, así como os erros fonolóxicos.
 - o Non expoñer ao alumno publicamente a escribir no encerado.
 - o Reducir os contidos lingüísticos apoiándonos en imaxes.
 - o Favorecer o uso de exames tipo test e orais por riba dos escritos.
- Reforzar elementos básicos relativos á escritura.

Actuacións na aula con alumnado TEA (no suposto de que se incorpore alumnado con este trastorno, ou sexa diagnosticado con posterioridade á realización desta PD):

- Establecer unha relación positiva co alumno.
- Estructurar o contorno, coa axuda de rutinas, horarios, axenda individualizada e organización física dos materiais.
- Individualización da intervención educativa, axustada á singularidade das súas alteracións.
- Asegurar a comprensión:
 - o Situar ao alumno lonxe de fontes de ruído, colgadoiros e armarios, papeleiras, etc. Que dan lugar a que se poida distraer con facilidade.
 - o Seleccionar só o material necesario para a tarefa de cada momento.
 - o Sentar o alumno nas primeiras filas, facilitando a súa atención cara aos estímulos máis relevantes.
 - o Establecer, cando proceda, tarefas de traballo independente, para promover aprendizaxes específicas.
 - o Nos momentos en que a distribución das mesas é en grupo, sentar o alumno ou a alumna ao carón de nenos e nenas especialmente colaboradores ou cos que comparte intereses iguais ou semellantes.
 - o Axustar o nivel da linguaxe á comprensión lingüística amosada polo alumnado. Acompañar a linguaxe oral con apoios visuais.
 - o Dar instrucións e consignas claras, directas e simples para a realización das tarefas, empregando diferentes canles de entrada (visual, auditiva, táctil) para presentalas.
- Aprendizaxe sen erro: organización das tarefas de xeito que sexan resoltas con éxito polo alumnado (tarefas

adaptadas ao seu nivel, división das tarefas, selección das mesmas en función dos seus intereses e proporcionar a axuda necesaria en cada momento).

- Proporcionar aprendizaxes funcionais e facilitar a súa xeneralización.
- Adaptación das actividades que se propoñen ás características do alumno: introdución de actividades alternativas, redución do nivel de complexidade e que teñan un principio e un fin claros, flexibilización do tempo para realizalas e división das tarefas.
- Controlar o volumen do ton de voz e a expresión facial, dirixíndose ao alumno de forma individual.
- Establecer tarefas cunha alta estruturación.
- Empregar reforzadores e recoñecer pequenos logros adquiridos, para manter motivado ao alumno.

Actuacións na materia co alumnado de incorporación tardía (de ser o caso):

No caso de que algún alumno/a se incorporase de forma tardía ao sistema educativo, ao que se refire o artigo 78 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, adoptaranse as medidas necesarias que faciliten a súa integración escolar e, de proceder, a recuperación do seu desfasamento, para que poida continuar con aproveitamento os seus estudos.

Actuación na aula co alumnado sen a lingua vehicular da materia adquirida (no suposto de que se incore novo alumnado que presente esta circunstancia):

- Reforzar o autoconcepto e autoestima do alumno, establecendo unha relación cercana con el.
- Dedicar en todas as sesións uns minutos para individualizar a explicación e facer seguimento do traballo do alumno.
- Entregar, sempre que se poida, o material que se emprega nas sesións traducido. As probas escritas estarán sempre traducidas.
- Se é necesario, simplificar e seleccionar os contidos adaptándoos ao seu nivel e aprendizaxes previas.
- Priorizar o traballo cooperativo para favorecer o benestar do alumno, a inclusión no grupo-clase e a aprendizaxe entre pares.

Ademais das medidas específicas antes sinaladas, outras medidas de atención á diversidade concretarase a través de:

- Materiais de apoio educativo (reforzo, repaso) nas distintas unidades didácticas.
- Atención ás diferenzas individuais en canto a motivacións, intereses, capacidades e estilos de aprendizaxe, contemplada na variación de estratexias metodolóxicas e tipos de actividades empregadas na aula.
- Diminución ou aceleración do ritmo da presentación dos contidos, cando sexa preciso.
- Para atender os diferentes ritmos de aprendizaxe, actividades específicas de reforzo e ampliación destinados a melloraren as posibilidades de alcanzar os obxectivos educativos nesta etapa.
- De ser necesario, realización de adaptacións curriculares significativas (ACS).
- Seguimento da evolución do alumnado coa materia de Xeografía e Historia pendente no que se inclúe apoio para resolver as dificultades que se poidan presentar.
- Atención específica aos alumnos/as que repitan curso co obxectivo de evitar un novo fracaso escolar, o absentismo, ou o abandono do sistema educativo.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión lectora e expresión oral e escrita.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Comunicación audiovisual e competencia dixital.	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.3 - Emprendemento social e empresarial.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.4 - Fomento do espírito crítico e científico.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Educación emocional e en valores.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Igualdade de xénero e rexeitamento de comportamentos, estereotipos e contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Educación para a saúde, incluída a afectivo-sexual.				X	X			
ET.8 - Formación estética.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.9 - Concienciación e formación sobre o cambio climático.						X	X	X
ET.10 - Educación para a sustentabilidade e o consumo responsable.						X	X	X
ET.11 - Respeto mutuo e a cooperación entre iguais.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.12 - Prevención e resolución pacífica de conflitos.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.13 - Valores que sustenten a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento de calquera tipo de violencia, a pluralidade e o respecto polo Estado de dereito.	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 9
ET.1 - Comprensión lectora e expresión oral e escrita.	X
ET.2 - Comunicación audiovisual e competencia dixital.	X
ET.3 - Emprendemento social e empresarial.	X

	UD 9
ET.4 - Fomento do espírito crítico e científico.	X
ET.5 - Educación emocional e en valores.	X
ET.6 - Igualdade de xénero e rexeitamento de comportamentos, estereotipos e contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.	X
ET.7 - Educación para a saúde, incluída a afectivo-sexual.	
ET.8 - Formación estética.	X
ET.9 - Concienciación e formación sobre o cambio climático.	X
ET.10 - Educación para a sustentabilidade e o consumo responsable.	X
ET.11 - Respecto mutuo e a cooperación entre iguais.	X
ET.12 - Prevención e resolución pacífica de conflitos.	X
ET.13 - Valores que sustenten a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento de calquera tipo de violencia, a pluralidade e o respecto polo Estado de dereito.	X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita ao Castro de Viladonga e o seu Museo Arqueolóxico.	Saída para coñecer o castro de Viladonga e o seu Museo arqueolóxico, situados no concello de Castro de Rei (Lugo). O castro data dos séculos II-V da nosa era e foi declarado Ben de Interese Cultural no ano 2009. Con esta visita pretendemos que o alumnado comprenda a evolución dos castros e do ámbito rural na etapa galaico-romana.			X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita ao Castro de Borneiro e Dolme de Dombate.	Saída para coñecer o castro de Borneiro e o Dolme de Dombate, situados ambos no concello de Cabana de Bergantiños. Con esta visita pretendemos que o alumnado comprenda a evolución dos castros e do ámbito rural na etapa galaico-romana.			X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Demostra coñecemento da materia
Avalía e xulga en función dos criterios da programación
Ofrece oportunidades de recuperación
É ordenado nas explicacións
Explica con claridade
Resolve dúbidas
Aplica criterios de avaliación coñecidos e claros
Sabe dirixir as clases
Cumpriu co horario de clase
Valoración xeral da materia
Os obxectivos didácticos están ben formulados
A selección e temporalización dos contidos e actividades foi axustada
Os criterios de avaliación e cualificación foron claros
A temporalización foi adecuada
Realizouse a avaliación inicial
Empregáronse diferentes instrumentos de avaliación
Os criterios de cualificación foron axustados

Metodoloxía empregada
Motiva ao alumnado
É innovador/a
Revisa a realización das tarefas propostas
Os contidos e actividades relacionáronse cos intereses do alumnado
As actividades foron variadas e motivadoras
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Planifica leccións, ensina e avalía
Medidas de atención á diversidade
Crea ambiente de aprendizaxe
Emprega variedade de recursos
Valora o esforzo

Descrición:

O profesorado debe someterse á avaliación do seu proceso de ensino e práctica docente.

En canto á práctica docente, esta realizarase por medio de enquisas e rúbricas que conteñen unha escala de valoración e que xiran entorno a "sabe", "sabe ser", "sabe facer que" e "sabe como facer", é dicir, sobre coñecementos, motivación, metodoloxía, avaliación, puntualidade e xestión da aula.

Este cuestionario será proporcionado ao alumnado ao final de cada avaliación ou ao remate do curso. O balance dos resultados vai permitir reconsiderar determinadas actuacións e reformular a programación e a metodoloxía.

Igual de importante é avaliar o proceso do ensino para o cal dispónse dun cuestionario de autoavaliación cos indicadores de logro puntuables nunha escala de 1 a 10. O cuestionario versa sobre a programación (obxectivos, contidos e temporalización, criterios de avaliación e programación). Sobre o desenvolvemento da programación (contidos, actividades, distribución do tempo, recursos..) e sobre a avaliación (se houbo avaliación inicial, instrumentos axeitados, criterios de cualificación xustos...).

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

O profesorado realizará de xeito continuo o seguimento da programación atendendo á súa temporalización, criterios establecidos de avaliación, contidos a impartir, metodoloxía, etc....todo isto coa finalidade de ir axustando e incluso modificando aqueles aspectos didácticos que crea convenientes para que dita programación resulte máis real, aplicable e operativa.

Farase un seguimento da programación e da práctica docente a través da aplicación Proens e este realizarase por avaliación trimestral recolléndose datos sobre a temporalización, os axustes dos Criterios de Avaliación, os instrumentos de avaliación, a ponderación dos mesmos, etc.. Todos estes datos xunto cos referidos a contidos, metodoloxía, avaliación, etc., serán valorados indicando as posibles razóns das dificultades do desenvolvemento da programación (polo clima da aula, recursos, diversidade de alumnado, etc.) e toda esta información recollerase nas actas do departamento.

Para a avaliación do proceso de ensino, empregaranse os indicadores de logro recollidos na programación para ver se efectivamente se están cumprindo.

Finalmente, nas memorias de final de curso aparecerán recollidas as propostas de mellora se fosen necesarias para poñer en práctica nos cursos sucesivos procurando ir axustándoa ao máximo á realidade e á temporalidade.

9. Outros apartados